

Popowska-Taborska, Hanna

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 2004-2007) : Wspomnienia pośmiertne : Leszek Moszyński (1928-2006)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 69, 59-62

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

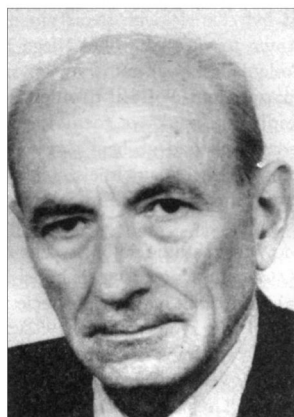
Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

7. WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

LESZEK MOSZYŃSKI (1928–2006)

16 kwietnia 2006 roku nauka polska straciła jednego z najbardziej znanych i cenionych językoznawców–sławistów. Jako członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego żegnamy Go na łamach Roczników naszego Towarzystwa w pełni świadomości faktu, że to krótkie wspomnienie nie będzie w stanie w pełni objąć Jego twórczego i niezmiernie pracowitego życia.

Profesor Leszek Moszyński studia polonistyczne rozpoczął w swoim rodzinnym mieście w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, magisterium uzyskał już jednak na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie zaledwie rok później, w 1952 roku, zdał również egzamin magisterski z językoznawstwa słowiańskiego. Uzyskany tu etat asystenta w katedrze profesora Władysława Kuraszkiewicza (którego całe życie uznawał za swego Mistrza i Nauczyciela) wkrótce jednak utracił, gdyż ogarnęła Go typowa dla tych czasów czystka ideologiczna. Pracę asystenta (tym razem w Toruniu na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika) podjął ponownie w bliskim już nadchodzącej „odwilży” roku 1955. Następne lata zaowocowały pracą doktorską¹ oraz habilitacyjną². Była to już

¹ L. Moszyński, *Wyrównania deklinacyjne w związku z mazurzeniem polskim, ruskim, polabskim*, Komitet Językoznawstwa PAN, Prace Językoznawcze 21, Wrocław 1960.

² L. Moszyński, *Ze studiów nad rękopisem Kodeksu Zografskiego*, Komitet Słowianoznawstwa PAN, Monografie Sławistyczne 3, Wrocław–Warszawa–Kraków 1961; dalsze szczegółowe opracowanie językowe por. L. Moszyński, *Język Kodeksu Zografskiego, część I. Imię nazywające (rzeczownik)*, Komitet Słowianoznawstwa PAN, Monografie Sławistyczne 31, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975.

trzecia książka młodego uczonego, gdyż wcześniej jeszcze ukazała się drukiem Jego praca o zapożyczeniach niemieckich w staropolszczyźnie³.

Na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu Leszek Moszyński przepracował osiemnaście lat. Zarówno z poznańskim, jak i z toruńskim środowiskiem naukowym łączyły Go do końca życia serdeczne więzy i kontakty, choć od roku 1964 rozpoczął się następny etap Jego naukowego życia: praca na Uniwersytecie Gdańskim. W wydanej w siedemdziesiątą rocznicę urodzin Profesora Leszka Moszyńskiego księdze jubileuszowej⁴ znajdują się dwa wspomnienia napisane przez Jubilata: *Moje lata toruńskie (1955–1973)* i *Moje lata gdańskie (1964–1998)*, które odtwarzają czas Jego pracy zawodowej wpleciony w kolejne wydarzenia toczącej się koło Niego historii. Również Leszka Moszyńskiego oraz pokoleniu nieco młodszemu atmosfera i opisywane fakty często przypominają ich własne doświadczenia, pozostali powinni się z tą relacją zapoznać jak z istotnym dokumentem historycznym.

Od rozprawy habilitacyjnej poczynając, prawdziwą pasją badawczą Leszka Moszyńskiego stały się teksty staro-cerkiewno-słowiańskie i cały bardzo szeroki wachlarz tematów z nimi związanych. Śledząc Jego bardzo bogatą bibliografię⁵, widzimy, jak z biegiem czasu poprzez umiłowaną przez siebie tematykę potrafił dotrzeć do licznych zagadnień dotyczących szeroko pojętej Słowiańszczyzny. Tak właśnie zrodził się *Wstęp do filologii słowiańskiej*⁶: dzieło, z którego pokolenia slawistów czerpią rozległą wiedzę o początkach dziejów języków słowiańskich. Nie sposób też pominąć w naukowej twórczości Leszka Moszyńskiego ważnych rozważań nad słowiańskimi nazwami plemiennymi i najstarszymi dialektalnymi zróżnicowaniami prasłowiańszczyzny, a także całej serii cennych prac dotyczących rekonstrukcji

³ L. Moszyński, *Geografia niektórych zapożyczeń niemieckich w staropolszczyźnie*, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Prace Komisji Filologicznej, t. XV, z. 3, Poznań 1954.

⁴ *Tematy*, księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Leszka Moszyńskiego, red. K. Szcześniak i H. Watróbska, Gdańsk 1988.

⁵ Por. doprowadzony do roku 1998 wykaz *Publikacji naukowych i popularnonaukowych Leszka Moszyńskiego*, [w:] *Tematy...*, s. 34–55.

⁶ L. Moszyński, *Wstęp do filologii słowiańskiej*, PWN, Warszawa 1984. Drugie, rozszerzone wydanie tego dzieła (2006) Autor zdążył jeszcze przygotować do druku i będąc już bardzo chory dokonywał jego korekty.

prasłowiańskiego systemu fonetycznego oraz pierwotnych formacji słowotwórczych⁷.

Osobną dziedzinę Jego zainteresowań badawczych stanowiła religia dawnych Słowian. Profesor analizował ten problem w kilku szczegółowych artykułach i zamknął specjalnym opracowaniem książkowym⁸, w którym krytycznie ustosunkował się do wielu istniejących w naukowej literaturze ujęć. Zagłębiając się w tak odległą słowiańską przeszłość, wierny był równocześnie problematyce polonistycznej. Tak na przykład w ostatnich latach szczególnie obiekt Jego zainteresowań naukowych stanowiła szesnastowieczna *Biblia* Szymona Budnego, której poświęcił wiele uwagi i do której powracał w licznych opracowaniach.

Z racji pełnionych obowiązków najsilniejsze więzy wiązały Leszka Moszyńskiego z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz z Uniwersytetem Gdańskim, gdzie był wieloletnim dyrektorem Instytutu Filologii Słowiańskiej oraz twórcą i pierwszym kierownikiem Katedry Sławistyki. Współpracował jednak również z szeregiem innych ośrodków: w Instytucie Sławistyki PAN kierował pracami zmierzającymi do filologicznej edycji cerkiewno-słowiańskiego euchologium z wieku XIV–XV, wykładał w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy i w Słupsku. Na wszystkich uczelniach, z którymi miał kontakt, pozostawił uczniów nie tylko doskonale przygotowanych do dalszej pracy, lecz również serdecznie Mu oddanych. W uznaniu Jego dorobku naukowego w Towarzystwie Naukowym Warszawskim został od razu wybrany członkiem zwyczajnym (w 1989 roku).

Znano Go również w większości krajów słowiańskich, gdzie Jego referaty i wykłady znajdowały zawsze wielu zainteresowanych odbiorców. Ze względu na podstawowy nurt Jego naukowych dociekań szczególnie bliska była Mu Słowiańszczyzna południowa, która w pełni potrafiła docenić Jego wielkie zasługi badawcze: był członkiem Słoweńskiej Akademii Nauk i Sztuk, członkiem Macedońskiej Akademii Nauk oraz doktorem honoris causa Macedońskiej Akade-

⁷ Por. np. L. Moszyński, *Rozwój systemu fonologicznego od wspólnoty językowej prasłowiańskiej do języka Cyryla i Metodego*, PSS seria 4, 1972, s. 227–233; tenże, *Czy Słowianie to rzeczywiście nomen originis?*, PSS seria 5, Językoznawstwo, 1978, s. 499–507; tenże, *Z zagadnień słowotwórstwa prasłowiańskich nazw plemiennych*, [w:] *Etnogeneza i topogeneza Słowian*, Warszawa–Poznań 1980, s. 65–74; tenże, *Najstarsze zróżnicowanie dialektyczne prasłowiańszczyzny*, SlOr XXIX, 1980, s. 113–118.

⁸ L. Moszyński, *Die vorchristliche Religion der Slaven im Lichte der slavischen Sprachwissenschaft*, Böhlau Verlag, Köln–Weimar–Wien 1992.

mii Nauk. Był również członkiem Międzynarodowej Komisji Słownika i Badań Cerkiewnosłowiańskich przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów.

We własnym kraju pełnił wiele zaszczytnych i odpowiedzialnych funkcji. Był wieloletnim członkiem, a ostatnio przewodniczącym Komitetu Słowianoznawstwa PAN, a także wieloletnim członkiem Komitetu Językoznawstwa PAN. Był również doktorem honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego oraz członkiem Polskiej Akademii Umiejętności.

Hanna Popowska-Taborska

ANNA SZELEST
(1920–2006)

Pani Profesor Anna Szelest rozpoczęła swoją drogę do przyszłych sukcesów w pracy naukowej w trudnych warunkach okupacyjnych. Po zakończeniu działań wojennych, gdy Uniwersytet Warszawski borykał się z wielkimi problemami finansowymi i lokalowymi, przez pewien czas pracowała wraz z profesorem A. Michałowskim w Muzeum Narodowym i w Katedrze Archeologii, a kiedy zaistniała możliwość jej zatrudnienia w ówczesnym Seminarium Filologii Klasycznej, młoda badaczka energicznie przystąpiła do pracy, czego owocem była opublikowana już w roku 1952 rozprawa doktorska p. t. *De Pausaniae clausulis*. Wskazywała ona na przyszłe pole zainteresowania Anny Szelest jako historyka literatury i wykładowcy metryki starożytnej. Rozliczne zajęcia dydaktyczne, a także praca w Polskim Towarzystwie Filologicznym na stanowisku sekretarza Koła Warszawskiego wypełniały bez reszty pracowite dni. Prowadzenie wykładów z literatury łacińskiej owocowało gromadzeniem materiałów, które następnie wykorzystywała w trakcie przygotowywania, wespół z prof. Cytowską, obszernej publikacji pt. *Historia literatury łacińskiej*, która ukazywała się sukcesywnie już w latach późniejszych. Autorem jednego z tomów tej publikacji był prof. Kumaniecki, część pierwszego tomu przygotowała prof. Rychlewska.

Prof. Anna Szelest, poświęcając się badaniu poezji okresu cesarstwa, skoncentrowała się na twórczości Marcjalisa: rezultatem tego było wiele publikowanych artykułów, a ostatecznie ukończona w roku